

Finansdepartementet
Skatte och tullavdelningen
Enheten för inkomst och socialavgifter
Petra Andersson
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Skattelättnader för hushållstjänster

Promemorians förslag

En skattereduktion ska införas för fysiska personer som haft utgifter för hushållsarbete. Skattereduktionen utgår med 50 procent av underlaget, dock högst 50 000 kronor per fysisk individ och beskattningsår. För att få skattereduktion måste individen ha fyllt 18 år.

Det hushållsarbete som omfattas av förslaget kan avse städarbete, vård av kläder, tvätt vid tvättinrättning, omsorg av barn och sjuka och äldre samt snöskottning och enklare trädgårdsskötsel. Hushållsarbete omfattas inte av förslaget då försäkringsersättning har lämnats eller då statliga eller kommunala bidrag har utgått.

Syftet med förslaget är öka sysselsättning och arbetsutbud samt minska svartarbetet. Förslaget ska införas 1 juli år 2007. Ingen analys är gjord av effekter på arbetsmarknaden eller fördelningseffekter.

Sammanfattning av LOs ståndpunkter

LO anser att förslaget ger upphov till alltför negativa fördelningseffekter genom att skattereduktion på hushållsarbete främst kommer att gynna förmögna hushåll. Denna fördelningspolitiska kostnad står inte alls i någon rimlig proportion till den minskning av svartarbetet i branschen som man kan förvänta sig och de begränsade positiva effekter som kan uppstå på arbetsutbud. Dessutom anser LO att det i grunden är felaktigt att bekämpa skattesmitning med att erbjuda skattebefrielse.

LO avvisar därför förslaget och förespråkar att de resurser som skatte-reduktionen skulle ta i anspråk i stället överförs till Skatteverket för att utöka bekämpningen av svartarbete.

LOs ståndpunkter

Reducerad skatt på hushållsarbete har diskuterats livligt sedan mitten av 1990-talet, vilket till stor del berott på bristfällig beskrivning av denna del av ekonomin. Diskussionen har handlat om storleken på fördelningseffekter, arbetsutbud och svartarbete och kravet på realism verkar inte ha varit ett hinder för många debattinlägg.

På senare år har nya svenska och utländska studieresultat möjliggjort en bättre beskrivning av detta område. Det är därför uppseendeväckande att promemorian från Finansdepartementet inte har tagit tillfället i akt och redovisat dessa resultat på ett sätt som skulle kunna ge friska impulser till samhällsdebatten. I stället ger promemorian en brisfällig bild som i flera fall är felaktig. Vi vill här framhålla några av de allvarligaste bristerna i promemorian.

Den bild som Skatteverket i sin rapport ger av det svarta hushållsarbets omfattning redovisas t.ex. på ett vilseledande sätt. I promemorian anges att 20 000 svarta helårsarbeten skulle utföras per år. Hade promemorian närmare studerat den tabell som refererades, skulle man ha funnit att i siffran 20 000 ingår även utgiftsområden som inte berörs av promemorians förslag. Den siffra som motsvarar de konsumtionsområden som promemorian berör skulle i stället vara 7 000 svarta helårsarbeten.

Ett annat exempel är referaten av utländska studier. Den enda slutsatsen som dras är att de "torde visa på positiva effekter för sysselsättningen". I stället skulle en rimlig slutsats kunna vara att reducerad skatt på hushållsarbete kan medföra mindre svartarbete men att effekterna är av begränsad omfattning. På totalt arbetsutbud och sysselsättning verkar effekterna kunna bli ännu mindre. Både en finsk¹ och dansk² studie visar på detta. I stället för att referera relevanta resultat från dessa studier, anger promemorian t.ex. siffror från den finska studien som till 85 procent beskriver andra områden än hushållstjänster. Den danska studien nämns inte alls. Inget nämns om att den danska skattereduktionen efter 10 år idag är nästan helt avvecklad och nu endast berör pensionärer. Det skulle ha varit intressant om promemorian

¹ "Kysyntälähtöinen työllistäminen ja kotitalousvähennys" Ekonomiska forskningsinstitutet LTT-Tutkimus Oy, 2005.

² Baggrundsrapport: Samfundøkonomiske konsekvenser af hjemmeserviceordningen, Erhvervsministeriet

redovisat varför den danska skattereduktionen inte blev så lyckad som man hade hoppats på.

I promemorian hänvisas till en studie gjord av Konjunkturinstitutet. Denna studie redovisar tre olika räkneexempel som gjorts med hjälp av en modell och gör inte anspråk på att beskriva verkligheten. De resultat som redovisas beror helt på gjorda antaganden, där dessa antaganden har begränsad verklighetsanknytning. Detta hindrar dock inte promemorian från att redovisa dessa som beräkningsresultat över vilka effekter som en skattereduktion skulle kunna ge.

En annan brist i promemorian är att det framställs som om en stor likhet skulle råda mellan förslagets permanenta skattereduktion på hushållsarbete och det temporära ROT-avdraget i Sverige. De väsentliga sysselsättningseffekter som uppnås med ROT-avdraget beror på att det är ett tidsbegränsat avdrag som får göras under en begränsad tid i en lågkonjunktur. Genom detta kan ROT-avdraget stimulera till tidigareläggning av projekt. Dessa tidigareläggningseffekter kan ge märkbara sysselsättningseffekter men är endast temporära. När ROT-avdraget avvecklas uppstår en liknande negativ effekt på sysselsättningen. Skattereduktionen på hushållsarbete ska vara en permanent åtgärd och kan därför inte ge upphov till några tidigareläggningseffekter. Inget av detta nämns i promemorian.

Den allvarligaste bristen i promemorian är att den inte nämner något om de fördelningseffekter som denna skattereduktion kommer att ge upphov till. De stora vinnarna av förslaget är de hushåll som redan idag har stora utgifter för marknadsproducerat hushållsarbete. Har hushållet riktigt stora utgifter kan skatterabatten bli så stor som 100 000 kronor per år. I promemorian nämns att rabatten är begränsad till 50 000 kronor per vuxen fysisk individ. Ett hushåll med stora utgifter för marknadsproducerat hushållsarbete består oftast av två vuxna fysiska individer och då blir taket i stället dubbelt så högt.

Om man över huvud taget ska införa en skattereduktion för dessa utgifter är ett tak på 50 000 kronor per fysisk individ uppseendeväckande högt. I Finland ligger taket på ca 21 000 kronor. En kommentar om detta saknas i promemorian. För att uppnå syftet att hushåll i högre grad ska köpa marknadsproducerat hushållsarbete och i mindre grad själva utföra hushållsarbetet behöver inte taket vara så högt som föreslås. Om ett hushåll skulle behöva ekonomisk hjälp till hushållsarbete, så handlar inte behovet om att köpa hushållstjänster för 200 000 kronor. I det fall som ett hushåll har utgifter i denna storlek, får man förutsätta att övriga ekonomiska omständigheter visar att detta hushåll inte alls är i behov av ekonomisk hjälp.

Skatteverket uppskattar att de hushåll som köper svarta hushållstjänster har i genomsnitt utgifter på 4 000 kronor per år. Om man antar att det vita priset är 4 gånger högre än det svarta, skulle dessa hushåll i genomsnitt behöva ett tak på 16 000 kronor för att kunna få skattereduktion för sitt behov av hushållsarbete. Detta skulle motsvara ett tak per fysisk individ på 8 000 kronor. Dessa genomsnittliga utgifter varierar mellan hushåll men tyder på att ett tak i nivå med det finska på ca 20 000 kronor per fysisk individ skulle kunna omfatta det mesta av svartarbetet. Då skulle skatterabatten till förmögna hushåll bli 40 000 kronor i stället för 100 000 kronor.

Ett exempel kan tydliggöra vilka som skulle kunna få den skatterabatt på 100 000 kronor som promemoriens förslag om ett tak på 50 000 per vuxen innebär. Rabatten skulle omfatta ett hushåll med två vuxna som har en anställd i hushållet minst 23 timmar i veckan och den anställda har en utgående timlön på 90 kronor. Om man i stället skulle vilja omfatta ett hushåll som skulle kunna tänka sig att köpa 6 timmars hushållsarbete i veckan, så skulle ett tak på 13 000 kronor vara tillräckligt.

Enligt promemoriens siffror skulle skatterabatten på redan befintlig konsumtion uppgå till 1 miljard kronor. Det mesta av denna miljard kommer att hamna hos förmögna hushåll.

Det höga taket på 50 000 kronor kan LO därför inte betrakta som annat än en alltför frikostig gåva till förmögna hushåll från vanliga hushåll.

En skattereduktion riktad mot hushållstjänster kan medföra att svartarbetet minskar men effekterna kan bli begränsade. Den föreslagna skattereduktionen på 50 procent är dock så stor att det nästan motsvarar hela skatteinnehållet i marknadsproducerade hushållstjänster som idag är 55 procent. Hushållstjänster blir sålunda nästan en obeskattad sektor. Man bekämpar skattesmitningen inom hushållstjänster genom att ta bort all skatt. Genom att det inte längre finns något skatt att smita ifrån så har man avskaffat all skattesmitning inom hushållsarbetet.

Att bekämpa skattesmitning genom att erbjuda skattebefrielse ser LO som en poänglös åtgärd. Samtidigt kommer skapandet av den skattebefriade sektorn hushållsarbete att skapa mer eller mindre besvärliga gränsdragningsproblem. Erfarenheten tyder på att det kommer att finnas finnas ett stort intresse hos näraliggande verksamheter att bli definierade som hushållsarbete och i dessa sammanhang brukar uppfinningsrikedomen vara betydlig.

Skattereduktionen kan medföra att en del av svartarbetet blir vitt men det utförda arbetet ger fortfarande inga skatteinkomster. Vinsten av att svart verksamhet blir vit kan i stället handla om bättre genomsyn av verksamheten och att de anställda får ett offentligt försäkringsskydd. De beräkningar som gjorts på LO (se bilaga) tyder på att effekten på registrerad sysselsättning blir begränsad och skulle kunna uppgå till ca 2 000 helårsarbeten. 500 är nya jobb medan de resterande 1 500 är svarta jobb som nu blivit vita och därför registreras. I de välbärgade hemmen kan vita hushållstjänster öka i storleksordningen 5 000 helårsarbeten.

Skattesänkningen och förlagets finansiering medför att sysselsättningen ökar i sektorn hushållstjänster men minskar i resten av ekonomin. Lite hårddraget skulle man kunna uttrycka detta som att skattereduktionen medför att ett par tusen anställda i kommunal sektor i stället kommer att arbeta som hushållsarbetare i välbärgade hushåll.

De begränsade positiva effekter på svartarbetet som man kan förvänta sig står inte i rimlig proportion till den kraftiga skattesänkning som förslaget ger till förmögna hushåll. LO anser att det framförallt i denna sektor är mycket olämpligt att bekämpa svartarbetet med en stor skattesänkning. En del av skattereduktionens kostnader skulle göra betydligt större nytta om man gav Skatteverket mer resurser för att öka sin kontrollverksamhet.

Slutligen vill LO kommentera påståendet att skattereduktionen skulle gynna kvinnor och därmed vara ett medel i jämställdhetsarbetet. Om det är önskvärt att kvinnor och män delar lika på ansvar för hem och familj, löser man inte detta problem genom att med skatterabatter subventionera LO-kvinnors arbeten i högavlönade hem. Det är möjligt att enskilda personer i näringslivet skulle bli hjälpta men samtidigt kommer den traditionella uppfattningen av vad som anses vara kvinnligt och manligt arbete att cementeras. Jämställdheten blir då en klassfråga som handlar om att vissa kvinnor kommer att kunna köpa sig fria för att göra karriär medan orättvisan mellan kvinnor och män inte förändras i sin helhet.

Stockholm som ovan
LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby-Wedin

Mats Morin

Bilaga till yttrandet

Detta är en enkel modell för att uppskatta vilka huvudsakliga effekter på arbetsmarkanden som kan uppstå vid en skattereduktion på hushållstjänster med 50 procent. Följande förenklande antaganden görs:

- Alla hushåll har samma sparbenägenhet
- All konsumtion (privat och offentlig) har samma importbenägenhet
- Alla yrkesverksamma har samma lön

Då kan följande slutsats dras: Skatteuttagets storlek har ingen betydelse för sysselsättningen utan har endast betydelse för hur stor andel av de sysselsatta som arbetar i privat respektive offentlig sektor. En finansierad skattesänkning får i allmänhet ingen effekt på total sysselsättning utan endast på fördelningen mellan privat och offentlig sektor.

En finansierad skattereduktion på hushållstjänster kan däremot ge effekter på svartarbete, hemarbete i egen regi och därmed effekter på arbetsutbudet samt slutligen eventuellt effekter på den strukturella långtidsarbetslösheten. Effekternas storlek beror på hur känsliga dessa faktorer är för skattereduktion. Faktorernas känslighet har bedömts utifrån en dansk studie som är gjord av Erhvervsministeriet (Baggrundsrapport: Samfundsøkonomiske konsekvenser af hjemmeserviceordningen).

Före skattereduktionen utfördes 1000 helårsarbeten i den beskattade vita sektorn för hushållsarbete. Skatteinnehållet i detta arbete är 58 procent av marknadspriset. För enkelhets skull bortses här från materialkostnader och s.k. overhead-kostnader. Endast lönekostnaderna tas med. Skattereduktionen på 50 procent betyder då att endast 8 procentenheter av det gamla skatteuttaget finns kvar, dvs. 87 procent av skatten försvinner. För att ytterligare förenkla har i detta sammanhang bortsetts från detta lilla kvarvarande skatteinnehåll. Då kan skattereduktionen likställas med att alla hushållstjänster blir helt obeskattade.

Skattereduktionen kan sägas medföra tre effekter. Modellens resultat visas nedan:

Tabell 1

SKATTEREDUKTIONENS EFFEKTER

	Sysselsättning i hushållsarbete			Övrig aktivitet			Fritid
	Beskattat vitt	Obeskattat vitt	svart hushållsarb	Eget Marknadsarbete	Långtidsarbetslösa		
Effekt 1	-1000	2500	-1500				
Effekt 2				-3500	500		3000
Effekt 3		3500			-3400	-100	
Summa	-1000	6000	-1500	-3500	-2900	-100	3000

Effekt 1: Alla 1000 helårsarbetande i beskattat hushållsarbete kommer att befinna sig i obeskattat hushållsarbete. 1500 svarta helårsarbetande kommer att bli vita och hamna i obeskattat hushållsarbete. Sammanlagt medför detta att sysselsättningen i obeskattat hushållsarbete blir 2500.

Effekt 2: Bland de hushåll som tidigare själva utförde hushållsarbetet kommer det att köpas obeskattade hushållstjänster i en omfattning som motsvarar 3500 helårsarbeten. Den avlastning av det egna hemarbetet som detta medför kommer hushållen att utnyttja till ökat arbetsutbud och ökad fritid i en omfattning som motsvarar 500 respektive 3000 helårsarbeten.

Effekt 3: När efterfrågan på obeskattade hushållstjänster ökar med 3500 helårsarbeten innebär detta en förändring av efterfrågans struktur. Motsvarande förändring sker då på arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökar i obeskattade hushållstjänster med 3500 och minskar med 3400 i övriga ekonomin. 100 av sysselsättningsökningen kommer från långtidsarbetslösa.

Antalet sysselsatta i den vita sektorn hushållstjänster ökar sammantaget med 5 000 helårsarbeten (se tabell 1: 6000-1000). Den registrerade sysselsättningen ökar med 2100 helårsarbeten (se tabell 2). Av dessa kommer 1500 från tidigare svart verksamhet. 500 kommer från ökat utbud och 100 från de långtidsarbetslösa som nu har funnit en ny arbetsmarknad.

Tabell 2

REGISTRERAD SYSSELSÄTTNING

Svart blir obeskattat	1500
Ökat arbetsutbud	500
Lägre långtidsarbetslösh	100
Sysselsättning	2100

